

Žaliasis Vilnius

II paskaita

“Susipažinimas su Žaliuoju Vilniumi”

1. Apžvalginė paskaita: esamos Vilniaus žaliosios erdvės: parkai
2. Vilniaus pažintiniai takai.
3. Privačios žalios erdvės Vilniuje bei bendruomenių ir miesto kuriamos žaliosios erdvės, žaliosios salelės, kaiminių programa ir jų vizija. Lauko ir vidaus. Biurų pastatai, bankai, ofisai kuriantys žalias erdves, terasas, apželdintus stogus.
4. Vilniaus žaliųjų erdvių pokyčiai ir ateities vizijos. Stoties rajono skveras, Šnipiškių aikštė ir kitos planuojamos artimoje ateityje apželdinti erdvės.

Faktas:

► Vilniaus miesto savivaldybė, skatindama vilniečius kuo daugiau judėti pėsčiomis ir naudotis visuomeniniu transportu, formuoja bendrą takų tinklą.

- Numatytos 24 laisvalaikio trasos
- 16 kasdienio vaikščiojimo trasos,
- taip pat įrengta vientisa 100 km trasa aplink Vilnių.
- Trasos turi pažintinę ir rekreacinę vertę, apjungia gamtines teritorijas. Vaikščiojimas pėsčiomis – puiki alternatyva įprastoms kelionėms automobiliu.

Taip pat, Vilnius turi parkus, draustinius, skverus, pilkapius ir t.t.

Parkai ir žalios erdvės Vilniuje

1. Vingio parkas
2. Kalnų parkas
3. Trakų Vokės dvaro sodybos parkas
4. Reformatų parkas
5. Bernardinų sodas
6. Lukiškių aikštė
7. Japonškas sodas SEI SHIN En
8. Ozo parkas
9. Misionierių sodai
10. Jomanto parkas

Parkai ir žalios erdvės Vilniuje

11. P.Cvirkos skveras
12. Liuteronų sodas arba Santuokų rūmų parkas
13. Lūžių parkas - Viršuliškės
14. Viršuliškių miško parkas (M. Saukos skulptūrų parkas)
15. Pasakų parkas
16. Sapiegų parkas
17. Vilniaus japoniškas sodas
18. Nėries senvagės parkas
19. Markučių dvaro parkas
20. Antakalnio suoliukų-skulptūrų parkas
21. Tuskulėnų rimties parkas
22. Nėries krantinė

1. Vingio parkas

- ▶ Neries upės vingyje 160 hektarų plote įsikūręs Vingio parkas.
- ▶ XV – XVI a. jis priklausė Radviloms, vėliau – vyskupui Ignui Masalskiui, dar vėliau – Vilniaus generalgubernatoriui Leontijui Beningsenui, kuris pasistatė pušyne puošnius vasaros rūmus.
- ▶ 1919 m. atgimus Vilniaus universitetui, buvusio dvaro rūmuose Vingio parke buvo įkurtas Botanikos sodas. XX a. viduryje sodą nuniokojo potvynis ir karas. Didžioji atkuriamo sodo dalis buvo perkelta į kitą vietą.

2. Kalnų parkas

- ▶ Kalnų parką patogiau aplankyti iš T. Kosciuškos gatvės pusės; iš čia užkopus į kalną, patenkama į estradą. Vasarą joje vyksta įvairūs koncertai, šventės.
- ▶ Parko teritorija ribojasi su Užupiu (Krivių g.) ir Vilnele.
- ▶ Parką sudaro kelios kalvos: „Trijų kryžių“ (Plikasis kalnas, Kreivuoju (manoma, kad čia stovėjo Kreivoji pilis) ar Tauro kalnu.) ant kurio stovi atstatytas Trijų Kryžių paminklas, „Stalo kalnas“, „Gedimino kapo kalnas“, „Bekešo kalnas“
- ▶ Manoma, kad ant Trijų kryžių kalno pagonyš kadaise nukankino septynis pranciškonus, jie buvo prikalti prie kryžių ir įmesti į upę. Dabar toje vietoje stovi architekto ir skulptoriaus A. Vivulskio pastatytas Trijų kryžių paminklas. 1950 m. sovietų valdžios nugriautas paminklas buvo atstatytas Lietuvoje prasidėjus atgimimui.

3. Trakų Vokės dvaro sodybos parkas

- ▶ Istorinių žinių apie dvarvietę randama nuo XVI a., kai ją valdė Lietuvos totoriai. Vėliau dvaras priklausė didžiojo kunigaikščio arklininkui Pavelui Steponui Sapiežai.
- ▶ Beveik visi išlikę pastatai pastatyti valdant Tiškevičių giminei. Tai buvo dvaro klestėjimo laikotarpis.
- ▶ Dvaras – po rekonstrukcijos kviečia pasivaikščiojimams po jį bei dvaro sodybos teritorijoje esantį parką – grafų Tiškevičių įkurtą, Eduardo Fransua Andre projektuotą, vieną gražiausių Lietuvoje peizažinio stiliaus parkų.

4. Reformatų parkas

- ▶ 2021 m. vilniečiams ir miesto svečiams atvertas atnaujintas Reformatų sodas. Sutvarkytos teritorijos plotas 2,78 ha.
- ▶ Reformatų parko istorija prasidėjo prieš kelis šimtus metų. Dar 1582 metais Eustachijus Valavičius šį sklypą padovanojo evangelikų reformatų špitolei ir kapinėms.
- ▶ Parko vietoje buvo:
 - ▶ 1. Evangelikų reformatų kapinės
 - ▶ 2. Šrėterių giminės koplyčia
 - ▶ 3. Sinodo rūmai
 - ▶ 4. Konsistorijos pastatas
 - ▶ 5. Medinė reformatų bažnyčia XVI a.

5. Bernardinų sodas

- ▶ Bernardinų sodas atkurtas ir restauruotas remiantis XIX a. II pusės ir XX a. pradžios istorine ikonografinė medžiaga; 8ha teritorija pritaikyta šiandieniams rekreacijos poreikiams.
- ▶ Buvę Bernardinų vienuolių sodai pažymėti edukacinėmis augalų kolekcijomis
- ▶ 1792–1842 m. Sereikiškių teritorijoje gyvavusio Vilniaus universiteto botanikos sodo istorija įprasminama botanine ekspozicija.
- ▶ Įgyvendinus projektą atkurti vizualiniai ryšiai su Kalnų parko šlaitų kraštovaizdžiu ir atvertos sodo takų perspektyvos į Bernardinų vienuolyno ansamblį
- ▶ Teritorija tapo erdvesnė, vietos istoriškumas įgijo naują prasmę...

6. Lukiškių aikštė

- ▶ **Lukiškių aikštė** - viena pagrindinių Vilniaus aikščių.
- ▶ Aikštė pradėta formuoti 18 a. viduryje, 1817 jos plotas buvo 2 ha, 1837– 8 ha. 1852 nutiestas Šv. Jurgio (dabar Gedimino) prospektas. 1860 aikštėje įrengtas svarbiausias miesto turgus, 20 a. pradžioje sumažėjo iki 0,7 ha.
- ▶ Per 1863–1864 sukilimą aikštėje Vilniaus generalgubernatoriaus M. Muravjovo įsakymu Rusijos kariuomenė vykdė egzekucijas (pakartas 21 sukilimo dalyvis, tarp jų vadai Z. Sierakauskas ir K. Kalinauskas
- ▶ 1940–41 ir 1944–90 Lukiškių aikštė buvo reprezentacinė miesto aikštė su Lenino paminklu.
- ▶ Rekonstruota 2016 – 2017 m.

7. Japoniškas sodas SEI SHIN En

- ▶ Vienoje gražiausių Vilniaus vietų – šalia Kalnų parko ir Neries yra įsikūręs mažas japoniškas sodas su šaltiniu Sei Shin En (liet. Tyros širdies).
- ▶ japoniško sodo idėjos generatorė yra japonų technika tapanti, daugelį metų besidominti Rytų kultūra dail. Dalia Dokšaitė.
- ▶ Kraštovaizdžio architektė Laura Popkytė Fukumoto (dirbusi japoniškuose soduose Kiote), kartu su savo mokytoju Kodai ji Šventyklos landšafto architektu Kitayama Yasuo, paruošė ir įgyvendino sodo projektą.
- ▶ Sodas atitinka pagrindinius Japonų estetinius principus.

8. Ozo parkas arba Šeškinės ozas

- ▶ **Šeškinės ozas** – ozas Vilniaus Šeškinės mikrorajono teritorijoje, gamtos paminklas, ledynmetinio akumuliacinio reljefo reliktas.
- ▶ Tai tikra gamtinė Vilniaus įžymybė. Šeškinės ozas 1964 m. buvo paskelbtas geologiniu gamtos paminklu.
- ▶ Šeškinės ozas šiandien – tai daugiau nei 30 hektarų ploto gamtinė oazė triukšmingame Vilniuje. Jis prasideda Ozo–Gelvonų gatvių sankryžos kampe ir tęsiasi į šiaurės rytus, kur daugiau kaip už kilometro baigiasi nedideliu, žaviu termokarstinės kilmės ežerėliu.
- ▶ Čia gyvena ežiai, voverės, kiškiai, kurapkos, geniai, lakštingalos. Pavasarį pražįsta šilagėlės – Lietuvos raudonosios knygos augalas. Nuo aukštesnių ozo vietų atsiveria puikus Vilniaus miesto kraštovaizdis.

9. Misionierių sodai ir Kudrų tvenkiniai

- ▶ **Misionierių sodai** – Vilniaus senamiestyje, tarp Paupio ir Subačiaus gatvių įsikūręs vienuolyno sodas su keliais tvenkiniais.
- ▶ Misionierių sodų pavadinimas kilęs nuo į Vilnių 1685 metais pakviestų misionierių, kurie po dviejų metų įsikūrė jiems dovanotuose Jeronimo Sanguškos rūmuose, Subačiaus priemiestyje. 1730 m. pastatyta Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia (Misionierių bažnyčia). 1739–1744 m. ir 1751 m. pagal misionieriaus Jono Šreterio projektą pastatyti vienuolyno pastatai. 1750–1754 m. Misionierių bažnyčia pagal architekto Jono Kristupo Glaubico projektą buvo rekonstruota. Vieta, kurioje iškilo bažnyčia su vienuolynu, misionierių buvo pavadinta Išganytojo kalnu. Vienuolių valdose buvo du vaismedžių sodai (su beveik 300 vaismedžių), angliškas sodas pasivaikščiojimams, penki tvenkiniai, čia tekėjo šaltiniai, todėl miestiečiai kalną, ant kurio stovėjo vienuolynas, vadindavo „rojumi“.

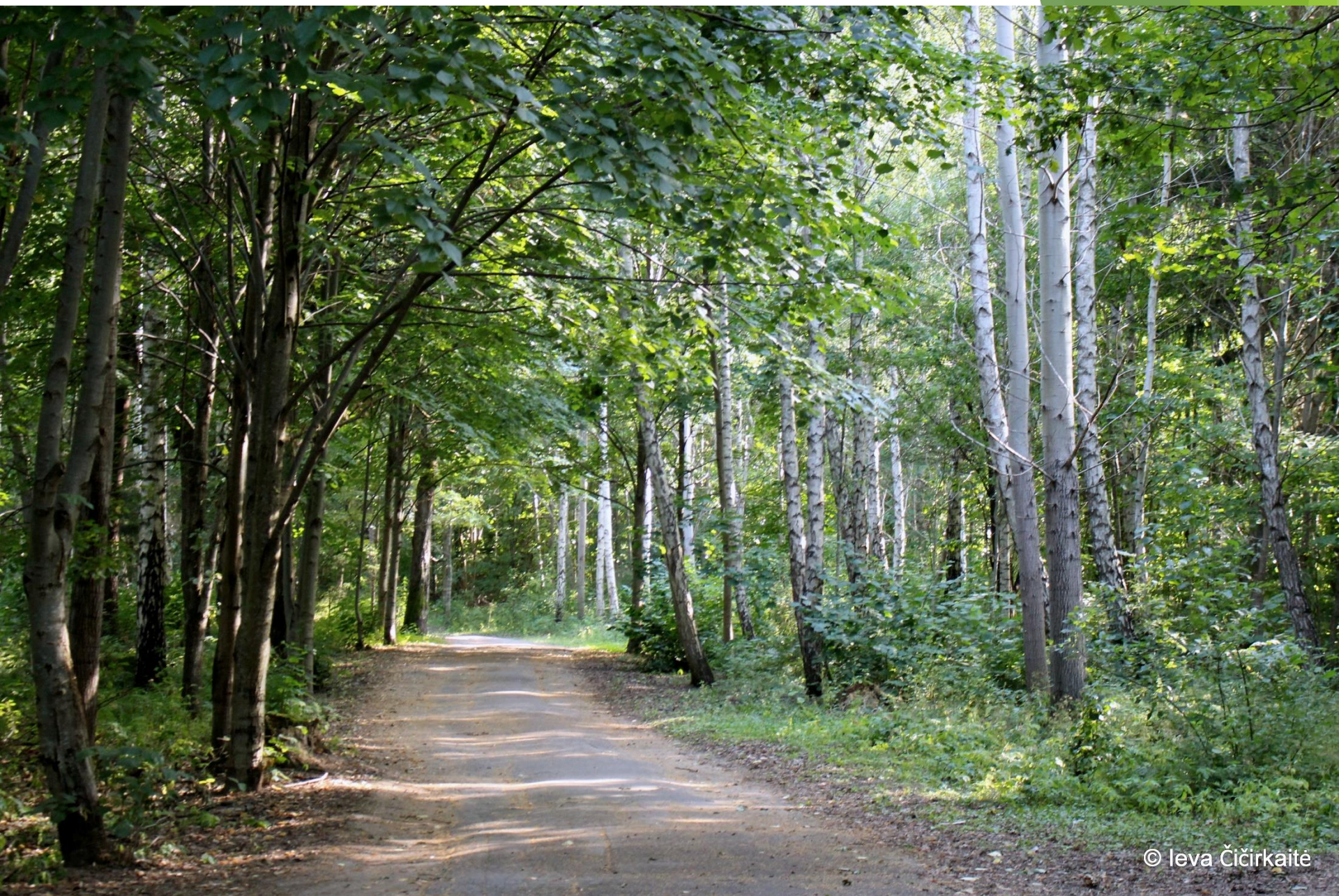

10. Jomanto parkas

Lūžių parkas – vienintelis Viršuliškių mikrorajone. Baltupių mikrorajone yra gerai paslėpta ir mažai lankoma žalioji teritorija, kurioje vyrauja lazdynai, beržai ir kiti lapuočiai. Miškas kupinas gryno oro ir laukinių paukščių čiulbėjimo. Čia galima pasivaikščioti, sportuoti, važinėti dviračiais.

10. Jomanto parkas

- ▶ Baltupių mikrorajone yra gerai paslėpta ir mažai lankoma žalioji teritorija, kurioje vyrauja lazdynai, beržai ir kiti lapuočiai. Miškas kupinas gryno oro ir laukinių paukščių čiulbėjimo. Čia galima pasivaikščioti, sportuoti, važinėti dviračiais. Parkas nemažas, jame yra natūraliai susiformavusių takeli
- ▶ Jomanto parko pavadinimas kilo nuo paskutinio Baltupio dvarininko pavardės. Dvaro stovėjimo vieta nėra aiški, o pats dvaras sugriautas I-ojo pasaulinio karo metais. Tarybiniais metais parkas buvo gavęs Ventos pavadinimą, bet vėliau pervadintas Jamonto vardu. Dauguma takų asfaltuoti ir patogūs vaikščiojimui ir važinėjimui. Netoliese Sovietų Sąjungos laikais buvusi svarbi gamykla Venta.

11. P.Cvirkos skveras

- ▶ Petro Cvirkos skveras yra Naujamiestyje, čia susikerta Pylimo, Pamėnkalnio, Jogailos ir Islandijos gatvės. Skveras suprojektuotas 1959 m. Architektas – Vladislovas Mikučianis.
- ▶ Meras R.Šimašius iškėlė idėją, kad Vilniaus Naujamiesčio rajone esantis skveras, iš jo iškėlus P. Cvirkos paminklą, galėtų vadintis Uosto skveru.

12. Liuteronų sodas arba Santuokų rūmų parkas

- ▶ Dabartinis parkas - tai buvusios Liuteronų evangelikų kapinės. Laidoti pradėta 1809 m. Pradžioje tik evangelikus liuteronus, o nuo 1830 m. ir evangelikams reformatams (kalvinistams). 1819 m. kapinės buvo aptvertos mūro tvora, o abipus jų pastatyti namukai, kur gyveno duobkasiai, elgetos ir invalidai.
- ▶ Kapinės uždarytos 1958 m., statant Profsajungos kultūros rūmaus. 1962 m. nuspręsta visiškai likviduoti Evangelikų kapines, jas paverčiant parku. Tik nedaugelio asmenų antkapiniai paminklai 1962 m. buvo perkelti į kitas (Rasų, stačiatikių Liepkalnyje, Saltoniškių Vilniuje ar Petrašiūnų Kaune) kapines.
- ▶ 1972-1973 m. prieš pradedant statyti Santuokų rūmus, sunaikinti dar išlikusios kapinių pietinės dalies kapai ir antkapiai.

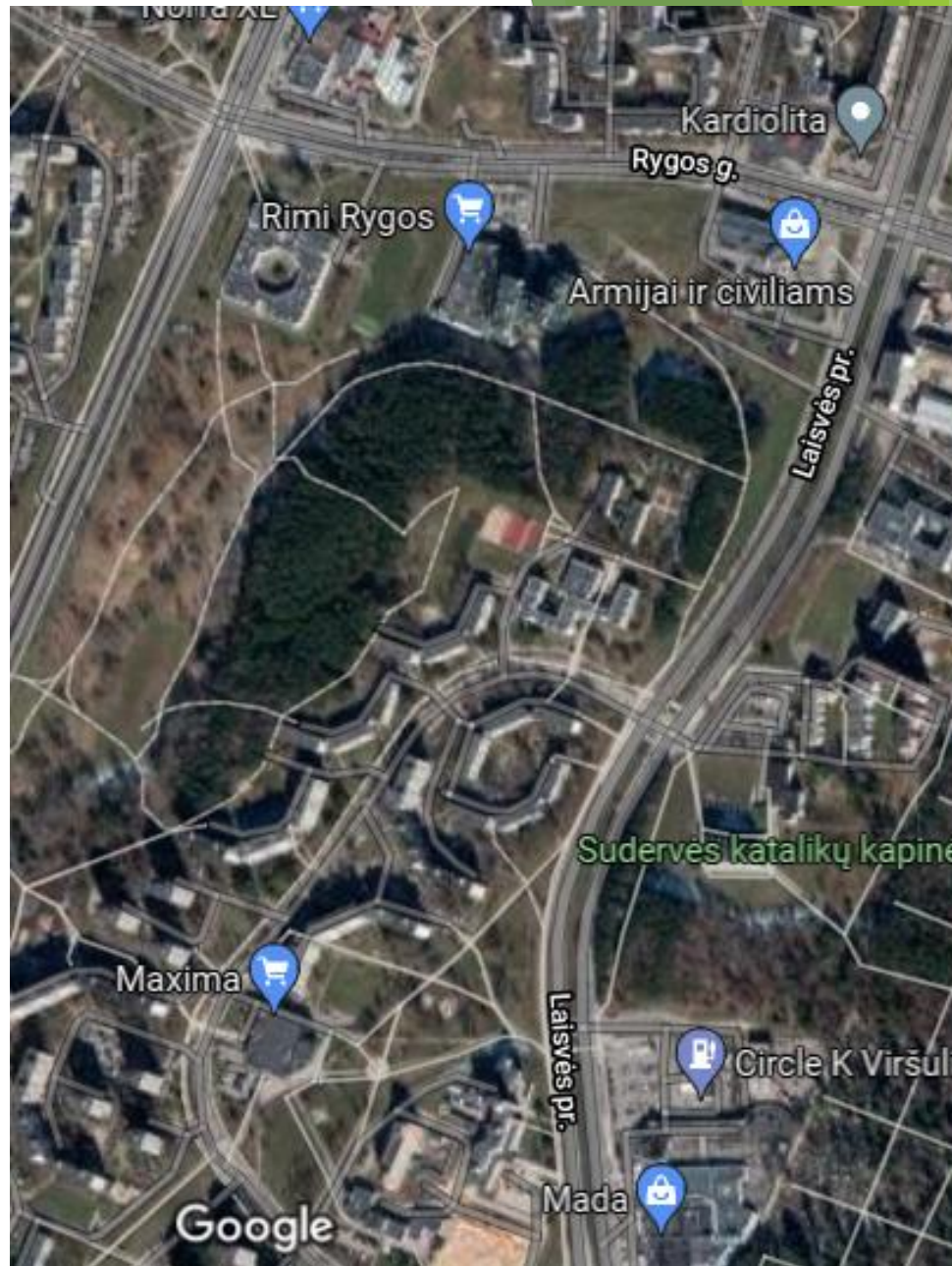

13. Lūžių parkas

- ▶ Lūžių parkas – vienintelis Viršuliškių mikrorajone.
- ▶ Parkas nemažas, jame yra natūraliai susiformavusių takelių, dar išlikę keletas suoliukų.
- ▶ 23,3 hektarų ploto teritoriją iš vakarų ir šiaurės riboja Justiniškių ir Rygos gatvės, šiaurės rytuose – Laisvės prospekto atkarpa. Pietinis ir pietrytinis teritorijos pakraščiai glaudžiasi prie Viršuliškių rajono gyvenamųjų namų kiemų, vidurinės mokyklos bei vaikų darželio.
- ▶ 2021 metais planuojama parengti šio parko sutvarkymo programą, pradėti parko infrastruktūros įrengimo ir miško tvarkymo darbus.

© Ieva Čiurkaitė

14. Viršuliškių miško parkas (M. Saukos skulptūrų parkas)

- ▶ Meno projektų rėmimo programa "Kuriu Vilnių" skirta pagyvinti, o kai kuriais atvejais ir atgaivinti vietas, kurios svarbios tik vietos gyventojams, kartais net ir jų pačių pamirštos.

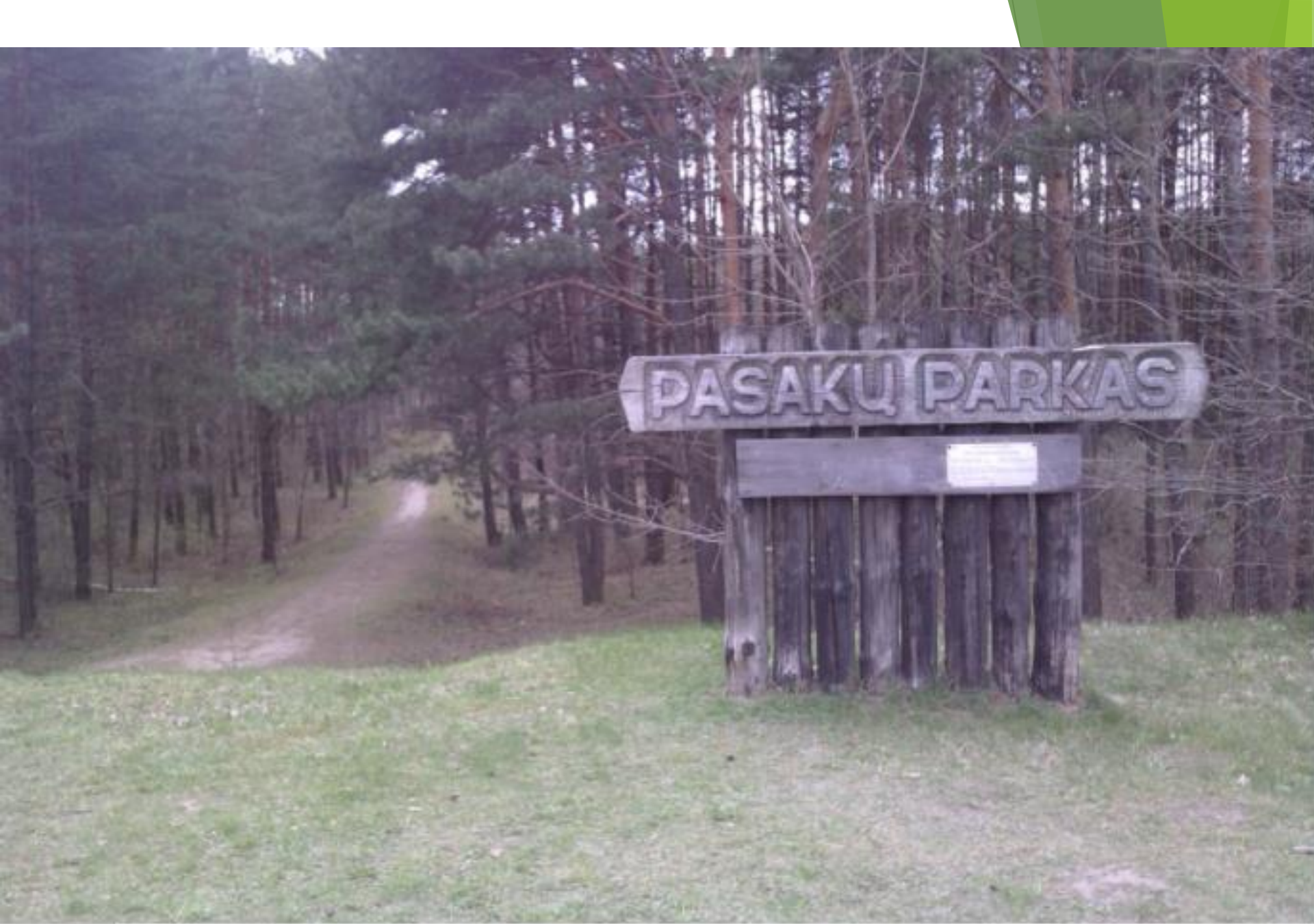
Šis projektas yra vienas iš 19, kurie laimėjo finansavimą pagal meno projektų rėmimo programą. Visi projektai finansuojami Vilniaus miesto savivaldybės lėšomis.

- ▶ Parke pastatytos 6 skulptūros, įrengti suoliukai.

15. Pasakų parkas

- ▶ Projektuojant gyvenamuosius rajonus tarp jų būdavo paliekama žaliųjų zonų. Kaip tik viena tokia yra tarp Karoliniškių ir Lazdynų – tai 1987 m. atidarytas kraštovaizdžio architekto Romualdo Jurgilio suprojektuotas Pasakų parkas.
- ▶ Pušyne išsiraizgiusius takus puošia medinės skulptūros pasakų ir mitologiniais motyvais.

16. Sapiegų parkas

- ▶ Mūrinius barokinius rūmus 1691 m. užbaigė statyti LDK didysis etmonas Kazimieras Jonas Sapiega. Prieš tai šioje vietoje mediniai rūmai stovėjo jau XVII a. pradžioje.
- ▶ Brandaus baroko stiliaus architektūrinis Sapiegų rūmų ansamblis pradėtas kurti XVII a. pabaigoje. XVIII a. pradžioje jie sudarė vieną ansamblį su Trinitorių bažnyčia ir vienuolynu.
- ▶ Parke šiuo metu veikia “Vilniaus techparkas”. Yra kavinė – edukacinė erdvė „Miesto laboratorija”. Tai tam tikras vietos bendruomenės sukurtas kultūrinių renginių centras, pastatytas ant darnios plėtros ir ekologijos pamatų. Laboratorijoje vyksta įvairūs renginiai. Viduje auga hidroponinis daržas.

17. Vilniaus japoniškas sodas

► Ateities parkas

18. Neries senvagės parkas

- ▶ Ilgą laiką apleista buvusi Neries senvagės slėnio teritorija Šnipiškėse jau baigta tvarkyti. Prieš vykdant projektą dalį šios teritorijos užėmė sunkiojo transporto saugojimo aikštelė ir nepraeinami krūmynai.
- ▶ Kadangi teritoriją labai riboja gretimi sklypai ir statūs šlaitai, dalis takų suprojektuoti kaip pontoninės terasos ant vandens. Siekiant išsaugoti kraštovaizdžio vientisumą ir natūralumą (išraiškingo reljefo su ežerėliais teritorija susiformavo slūgstant tirpstančio ledynmečio vandens tekėjimo vagoms) terasoms, laipteliams ir suolams buvo nuspręsta naudoti termomedieną.

19. Markučių dvaro parkas

- ▶ Markučių parkas „Puškinovkė“ užima 8 ha, šios vietovės istorija siekia net XIV a.
- ▶ Nors garsusis poetas A. Puškinas niekada nėra apsilankęs nei Lietuvoje, nei Vilniuje, bet jo jaunesnysis sūnus Grigorijus Puškinas 1883 m. vedė Aleksejaus Melniko dukrą Varvarą Melnikovą–Moškovą. Markučių dvarą tėvas jai buvo padovanojęs kaip kraitį.
- ▶ Markučių dvaro parko autorius ir buvo inžinierius Aleksejus Melnikas. Angliško stiliaus parkas užėmė 15 ha plotą, buvo aptvertas tvora, turėjo populiaraus XIX a. žaidimo – kriketo aikštelę, 4 tvenkinius, oranžeriją, kurioje augintos palmės, fikusai, oleandrai, rožės, kaktusai, o dar daugiau margumo suteikė išdidžiai vaikstantys povai. Jame buvo pasodinta apie 1000 medžių ir krūmų, buvo didelis sodas.

20. Antakalnio suoliukų-skulptūrų parkas

- ▶ Antakalnio suoliukų parkas įkurtas netoli Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo fakulteto. Projekto partneriai MG Valda ir Vilniaus savivaldybė. Parko vieta parinkta atsižvelgus į gyventojų srautus ir jų poreikius: siekta, kad jame būtų galima leisti tiek aktyvų laisvalaikį, tiek ramiai pailsėti.
- ▶ Buvo pasirinkti Ryto Jono Belevičiaus, Kęstučio Musteikio, Dalios Matulaitės, Arvydo Ališankos, Kazio Venclovos ir Mindaugo Junčio projektai.
- ▶ Algirdas Kaušpėdas, atidarant parką sakė: „Mūsų tikslas buvo sukurti vilniečiams galimybę susipažinti su kuo daugiau skulptorių, todėl atrinkti skirtingi autoriai”

21. Tuskulėnų rimties parkas

- ▶ Tuskulėnų rimties parko memorialinis kompleksas, įkurdintas Tuskulėnų dvaro teritorijoje, lankytojams primena tragiškus XX a. Lietuvos istorijos įvykius.
- ▶ Sovietų okupacijos metu nacionalizuotas Tuskulėnų dvaras tapo vieta, kur sovietų sistema slėpė savo nusikaltimus.
- ▶ Po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo buvusio dvaro teritorijoje buvo rasti 724 žmonių palaikai, kurie vėliau perlaidoti koplyčioje-kolumbariume.
- ▶ Daugiau detalių apie totalitarinio sovietų režimo žiaurumus sužinosite apsilankę ekspozicijoje „Tuskulėnų dvaro paslaptys”.

22. Nėries krantinė

- ▶ **Neris** arba **Vilija** (blrs. *Вілія*, rus. *Вилия*) – antroji pagal ilgį Lietuvos upė; Nemuno dešinysis, didžiausias intakas. Ištakos Baltarusijoje, teka per Vilnių, Kernavę, o ties Kaunu įsilieja į Nemuną.
- ▶ Visos upės ilgis yra 510 km (Lietuvoje – 235 km).
- ▶ Neris Vilniaus miesto teritorijoje vingiuoja apie 47 km, nuo Skirgiškių iki Grigiškių.
- ▶ Nėries krantus jungia 8 transporto ir 2 pėsčiųjų tiltai. Seniausias – **Žaliasis tiltas**. Šioje vietoje tiltas buvo pastatytas dar XVI a., tuomet jis vadintas Didžiuoju arba Vilniaus tiltu.

Ačiū už dėmesį!